

Сахабыт сирин күндү Далбар хотуттара!

Өрөспүүбүлүкэ салааларын уонна тус бэйэ ааптыттан эһигини сэндал саас бырааһынньыгынан – Аан дойдутаагы Дьахталлар күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Кулун тутар 8 күнэ тапталы, ыра санааны, кэрэс дьулуһууну, айылба уһуктуутун кытта быстыбат ситимнээх. Бу күн биһиги саамай муударай уонна тулуурдаах, амарах сүрэхтээх уонна эйбэс дьоммутугар – ийэбитигэр, эбэбитигэр, эдьийдэрбитигэр, балтыларбытыгар, кыргыттарбытыгар истин махталбытын тигэрэбит.

Аныгы дьахтар оҕолорун иитэр, көрөр-истэр, алаһа дьэитигэр эрэлтээх, сылаас, сырдык сыйгыны олохтуур, чугас дьонун уостубат тапталынан уугуттуур далбар хотун эрэ буолбатах, кини дьыалабыай хаачыстыбатынан уонна талаанынан, дьобуруунан бигирэнэр идэлээх үлэһит.

Бүгүҥҥү күҥҥэ эһиги – кэрэ анаардарбыт – өрөспүүбүлүкэ уопсастыбаннай уонна бэлитиичэскэй олоһор көхтөөхтүк кыттабыт. Эһиги үлэбитигэр, ис кыахытыттан, ийэли кыһамнылаах сыйгыангытыттан өрөспүүбүлүкэбит, дойдубут инникитэ быһаччы тутулуктаах.

Күндү дьахталлар! Эһизэ чэгиэн доруобуйаны, сарсынгыга эрли, үһүн дьоллоох олоһу, дьиз кэрэҥиитигэр этэнгэ буолууну баҕарабыт!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

Мин сахам дьахтара
Кэрэтин эргиччи,
Булбатын буолуоҕа,
Бука дуу, тэнгээҕи.

Сүрээ итиитин,
Дууһата истинин,
Санаата ырааһын,
Толкуйа далаанын.

Туттардыын-хаптардыын
Тупсабай, айылгы,
Сылдардыын, хаамардыын
Сымнаҕас, намылгы.

Роман Данилов.

Убаастабыллаах Чурапчыбыт улуунун кэрэ-мааны далбар хотуттара, күндү эбэлэрбит, ийэлэрбит, кыргыттарбыт!

Эһигини сааскы сырдык бырааһынньыгынан – Аан дойду дьахталларын күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Куруук сырдык уонна истин суолталаах сааскы бырааһынньык түбүктээх олохтуктарга кэрэни түстүүр, санаабытын кизгэтэр. Ону сэрэ бу күн Айыыһыт уонна Ийэҕосит таңаралаах дьахтар аймах олоһу тэнитэр, алаһа дьэни арчылыыр үрдүк аналгыгар махталбытын аныыр бэлиэ күммүт буолар. Биһиги улууска кизин туттар дьахталларбыт олус элбэктэр. Герой-ийэлэрбит, үлэ бастыһнара, сэри ыар сылларыгар Хоту дойдуга көһөрүү аахсыбакка, Улуу кыайыны уһансыбыт, бэл, фронтта тиийэн кырыктаах кыдыйсыларга кыттыбыт дьахталларбыт кэлэр кэм кэнээри ыччатыгар куруук үтүө холобуру буолаллар. Биһиги кинилэргэ сүгүрүйүбүт, махтанабыт.

Сааскы сырдык күнүгү бырааһынньыкка баҕарабыт, күндү улуустун кэрэ анаардарыгар кытаанах доруобуйаны, дьиз кэрэҥэ дьолу-соргуну, үлэ-хамнаска, үөрэххэ, спорка дьонун ситиһилэри!

Андрей НОГОВИЦЫН,
улуус дьаһалтатын баһылыга,
Афанасий ЗАХАРОВ,
улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ.

Кулун тутар 8 күнэ Аан дойду дьахталларын күнэ

Күндү Саха сирин кэрэ анаардара!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэн Сударыстыбаннай Муньабын ааптыттан сааскы кэрэ бырааһынньыгынан – аан дойдутаагы Дьахталлар күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Бу күн биһиги бука бары күн – күбэй ийэлэрбитигэр, эйбэс эбэлэрбитигэр, эдьийдэрбитигэр уонна балтыларбытыгар, тапталлаах кэрэтитэрбитигэр, нарын-намчы кыргыттарбытыгар ис сүрэхпитигэр тахсар иһирэх тыллара аныыбыт.

Кэрэ анаартан сабаланаар кини төрдө-ууһа, аал уота, алаһа дьэитэ. Ийэни, кэрэни кытта биһиги саамай истин, сырдык ийиһилэрбитин ситимниибит. Ийэбит мөссүөнүн хас бириддибит сүрэхпитигэр илдьэ сылдьабыт. Кини оҕолорун сүрээһин сылааһыгар истин тапталыгар бигээн, кини-хара онгортон таһаарарыгар мугура суох махтанабыт. Норуоллутугар «Ыл – ийэтинэн» дьиз бэргэн этии баара элбэҕи этэр.

Ил Түмэн дьиз кэрэни, ийэ буолууну уонна оҕо аймаҕы сокуон өттүнэн араҥаччылыырга туһуламмыт дьаһаллары ылынар, кинилэр быраагаларын уонна интэриэстэрин көмүскүүрүгү сүрүн болгомотун уураар. Ол курдук, быһыл Ил Түмэн VI-с ыҥырылыаах муньаҕар дьиз кэрэни, оҕо аймах кыһалларыгар туһуламмыт санаа сис кэммитигэр аһылына. Парламент демография бэлитиикэтигэр сокуону онгорууга, «Ийэ хапытаалыгар» оҕо быраабын көмүскэлигэр туһааннаах үлэтин салгыны ыытар.

Күндү Саха сирин дьахталлара! Эһизэ махтанан туран, Сахабыт сирин алмаһыны кытаанах доруобуйаны, бигэ туруу, ыраас тапталы, саппаһырат ыра санааны, үөрүү-көтүү аргыстаах үһүн үлэлээх олоһу баҕарыт!

Петр ГОГОЛЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин бэрэссэдээтэлэ.

БЭЛИЭ КҮННЭР

Кулун тутар 8 күнүгэр дьахталлар улуустаагы бастакы муньахтара ытыллыбыта 95 сыла туолла. Онно дьахталлар өрөспүүбүлүкэтээҕи бастакы сийиһтэригэр кыттар дэлгээттэр талыллыбыттара.

Күндү кэрэ анаардарбыт!

Эһигини сааскы маннайгы бырааһынньыгынан – аан дойдутаагы Дьахталлар күннэринэн эбэрдэлибит!

Быһыр-быһыргыттан саха дьахтарын мындыр өбө, толкуйа, муударай, талба талаана уос номоҕор кэпсэнэр. Сэри, уот-кураан сылларыгар Чурапчы дьахталлара сылайары билбэккэ, тымныыттан чаҕыйбакка бултаан, балыктаан, фронтта бэргээ, үтүлүк, сылаас таңас тигэн ыппыттара. Кинилэр айылбааттан бэриллибит тулуурдара, дьулуурдара, амарах санаалара дойду сайдыытыгар бигэ тирэх буолбута. XX-с үйэ улуустун аатталлыт, суон сурахтаабыт бастакы летчик Вера Захарованан, учуонай Евдокия Коркинанан, артыыстар Анастасия Лыткинанан, Дарья Слепцованан уо.д.а. кизин туттабыт. Күн бүгүн кинилэр тэлбит суолларынан улуустун дьахталлара олох бары эйгэтигэр – бизнескэ, үөрэххэ, успурка, наукаҕа, кыһауураҕа, политикаҕа көхтөөхтүк кытталлар, биһигини кыайыларынан, ситиһилэринэн үөрдэллэр.

Күндүтүн күндү дьоммут, эһизэ чэгиэн доруобуйаны, үлэ-үөрэххэ ситиһини, сааскылы чаҕылхай күнү, алаһа дьэитигэр этэнгэ буолууну баҕарабыт!

Михаил ГУЛЯЕВ, Павел ПИНИГИН, Семен НИКИТИН,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин дьокутааттара.

Аан дойду дьахталларын күнүгүн

Кэрэ ангаардары эбэрдэлээтилэр

Кулун тутар 5 күнүгэр «Айылы» култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр сааскы маннайгы бырааһынньыкпыт-Аан дойдутаагы дьахталлар күннэригэр аналлаах «Мы все разные, но мы вместе» дьаһал олус тэрээһиннээхтик ыытылынна.

Бырааһынньыкка улуус дьахталларын түмсүүлэрэ бары араас норуоттар национальнай танастарын кэппиттэрэ сүргэни көтөбөр. Маны тэнэ, национальнай бүлүүдэлэр араас көрүннэрин астаан ажалан, мустубут дьону күндүлээтилэр.

Тэрээһин үөрүүлээх чааһа улуустаагы дьахтар сүбэтэ аан дойду устуоруйатыгар бэйэлэрин суолларын-иистарын хаалларбыт кэрэ ангаардар уобарастарын көрдөрүүтүнэн сабаланна. Улуустаагы дьахтар сүбэтин бэрэссэдээтэлэ **Александра Седалицева** 2018 сылга ыытыллыбыт үлэлэри, ситиһилэри сырдатта. Улуус баһылыга **Андрей Ноговицын** улуустут кэрэ ангаардарын сааскы маннайгы бырааһынньыгынан эбэрдэлээн туран, Сомоболоһуу сылын чэрчитинэн сүрдээх элбэх дьаһаллар ыытыллыларын, онно улуус уопастыбаннаһа көхтөөхтүк кытара эрэйиллэрин бэлиэтээтэ. Улууска 26 хамсааһын баарыттан, 10-чата дьахтар түмсүүтэ буоларын, кинилэр үлэлэрин-хамнастарын, улуус сапалтата ытар бэлиитикэтигэр актыбынай позицияны ыланнар, бары көмө буолалларын эттэ, махтал тылларын тиэртэ. СӨ ыччег дьаалатыгар уонна социальнай коммуникацияга миниистирэ **Степан Саргыдаев** күн-күбэй ийэлэри, эбэлэри эбэрдэлээтэ. Чурапчыга үлэһиир кэмнэригэр дьахтар хамсааһыннара күөс-көмө, сүбэ-ама буолбуттарын бэлиэтээтэ уонна бырааһынньыгынан эбэрдэ ырыатын толордо. Улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ **Афанасий Захаров**, «Хатан» ХЭТ дириэктэрэ **Владимир**

Сивцев, «Арасыйыа Ийэлэрэ» уопастыбаннай хамсааһын Чурапчытаагы сапалатын бэрэстэбиитэлэ **Татьяна Ефремова**, Дьокуускай куоракка олорор биир дойдулаахтарбыт **Василий Гүлэев**, **Наталья Дягилева**, **Зинаида Максимова**, **Альбина Иустинова**, итиэннэ Горнай улууһуттан 16 киһилээх далагэссыйэ кэлэн, дьоро күнгэ мустубут кэрэ ангаардары истинник эбэрдэлээтилэр.

Бырааһынньык биир уратытынан Арасыйыа араас муннуктарыттан, бэл оннооһор тас дойдуттан кэлэн олохсуйан олорор Чурапчы улууһун кийииттарын, үөрүүлээх быһыыга-майгыга чистээтилэр. Улуус баһылыга **Андрей Тимофеевич** уопастыбаннай түмсүүлэри көбүлүүр туһуттан бастын үлэлээх нэһилиэк дьахталларын сэбиэттэригэр, уопастыбаннай түмсүүлэригэр үһүс сылын наһараадалары олохтуур. Ол курдук, быйыл бастакы миэстэни **Сыланнаагы** дьахтар сэбиэтэ (сал **Лидия Сивцева**), иккис миэстэни **Холтоботооһу** дьахтар сэбиэтэ (сал **Лидия Кирсанова**), үһүс миэстэни **Соловьевтаагы** дьахтар сэбиэтэ (сал **Анна Хомподоева**) ыллылар. сэртификэттинэн наһараадаланньылар. Дьахтар сэбиэтин бастын бэрэссэдээтэлинэн **Лидия Сивцева** ааттанна. Маны таһынан бэрт элбэх бастын актыбыыс дьахталларга махтал суруктар, сибэки дьөрбөтө туттарылыннылар.

Бу күн улуус баһылыгынан солбуйааччылар, дьаһалта исписалиистэрэ саалаага толору мустубут кэрэ ангаардарга сибэки дьөрбөтүн бэлэхтээтилэр. Үөрүүлээх дьаһалы Чурапчытаагы баһаарынай сулууска үлэһитэ **Егор Захаров**, Чурапчытаагы колледж устудьуона **Николай Лагтев**, түөрт оҕо ийэтэ **Варя Орлова**, **Егор Макаров** ылбабай ырыаларынан, «Березка» уһуйаан кэлэктиибэ «Добродоһуу хоровада» үнүкүүлэринэн, улуустаагы гимназия

үлэһиттарын хора кизэргэттэ. Үгэска кубулуйбут сүүйүлээх сонньуу икки төгүллээн ыытылынна. Сүрүн бириистэри-истэнэр массыыналары **Марта Горохова (Мырыла)** уонна **Лена Ноговицына (Бахсы)** ыллылар.

Марфа ПЕТРОВА.

Сааскы маннайгы бырааһынньыгынан, кэрэ ангаардар!

Улуустаагы киин балыыһа хирург-онколог бырааһа, «Харысхал» эдэр быраастар уопастыбаннай түмсүүлэрин бэрэссэдээтэлэ, улуус Мунһабын дьокутаата **Андрей Захаров**: «Аан дойдутаагы дьахталлар күннэринэн тапталлаах ийэбин **Люция Васильевнаны**, кэргэммин уонна үлэһиир кэлэктиибим кэрэ ангаардарын **Бука барыларын сааскы күн курдук кэрэ, сырдык бырааһынньыгынан ис сүрэхпиттэн эбэрдэлиибин!** Баһарабын чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьиз кэргэннигигэр илгээх-эйгээх олоһу, уустук идэбитигэр тулууру, дьулууру, этэнгэ буолууну! Ылсыбыккыт барыта санаа хоту төбөһүнүн.

Улуус дьаһалтатын ыччаты кытары үлэсэ отдел исписэлиитэ **Иван Пономарев**: «Кулун тутар 8 күнэ билиэхэ, эр дьонго барыбытыгар, кэрэ ангаардары эбэрдэтир биер тобросостоох күммүт буоллар. Дьахтар аймах баар буолан, сир-дойду айыллыбыта. Бастатан туран, күн-күбэй ийэбин **Татьяна Егоровнаны**, тапталлаах кэргэммин **Анастасия Егоровнаны**, кырачаан кыыспын **Нелли Ивановнаны** бүгүнтү Аан дойду дьахталларын күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибин! Ону таһынан биерэ үлэһиир дьаһалта кэрэ ангаардарын сааскы бырааһынньыгынан эбэрдэлиибин. Баһарыам этэ кытаанах доруобуйаны, хомолто бизи билимэн, наар күлэ-үөрэ сылдыһың, үлэсэ-хамнеска үрдүк ситиһиһилэри! Сана сабахтар арылла турдуннар, улуустут, өрөстүүбүлүкэбит сайдарын туһугар олоруобун»

Сылан нэһилиэтин дьаһалтатын хайаайыстыбаннай чаас салайааччыта, улуустаагы Ыччат координационнай сэбиэтин чилиэнэ **Иннокентий Ноговицын**: «Кэрэ, сааскы бырааһынньыгынан төрөөбүт-үгэскэбит **Сыланым нэһилиэтин** бары кэрэ ангаардарын эбэрдэлиибин! Билииң нэһилиэк үлэтэ-хамнаһа, ситиһиһитэ, кыайыыта-хотуута барыта билиги кэрэ ангаардарытыттан тутуһуктанар. Онан кинилэрэ бүтүн нэһилиэк эр дьонун аатыттан дириг махталбытын тизэрдэбит. Эһиэхэ баһарыа этибит саха алмаһыны кытаанах доруобуйаны, дьиз кэргэннигигэр нус-хас, байылыат олоһу, оҕобут-уруугут, чугас дьоннугут этэнгэ сырыттыһынар, сүөгү-ас далайэ турдук. Бары тутуһуктунан төрөөбүт нэһилиэкпит, улуустут туһугар үлэлиэбин-хамныабын дьиз ылырабын».

Чурапчы нэһилиэтин баһылыгынан бастакы солбуйааччы, улуустаагы Ыччат координационнай сэбиэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччы **Алексей Бурицев**: «Бүгүнтү кэрэ бырааһынньыгынан күндү ийэбин **Александра Алексеевнаны**, эбэбин **Мария Прокопьевнаны**, тапталлаах кэргэммин **Нарьянаны** уонна Чурапчыбыт нэһилиэтин бары кэрэ ангаардарын нэһилиэк дьаһалтатын эр дьонун аатыттан итиитик-истинник эбэрдэлиибин! Баһарабыт ыстаал курдук кытаанах доруобуйаны, сааскы күннүү чабылхай настарыанньаны, дьиз кэргэнгэ бизэ туругу, сырдык халлааны, бары үтүөнү-кэрэни!»

Исписэлиис тырыбыната

тэйбэтэклит. Быраагтарым, ол иһин бусуо, сүөһү, сылгы ииттэллэр, балай да улахан хаһаайыстыбалаахтар.

—Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын туруга эн үлэни кириэххиттэн төһө уларыйда, чуолаан сүөһү, сылгы иитиитигэр?

—Сүөһү, сылгы ахсааныгар улахан уларыйы суох. Сүөһү ахсаана 2013 сыллаахха 21000 эбит буоллабына, билигин 20533. Онон кэнники сылларга сүөһү ахсаанын тутан хаалпыбыт. Оттон сылгы ахсаана 2013 сылга 14512 этэ, билигин 16139 буолла. Көстөрүн курдук, ахсаана эбилиннэ. Билинни көрдөрүүбүтүнэн сүөһү ахсааныгар даҕаны, сылгыга даҕаны өрөспүүбүлүкэбэ бастаан иһэбит. Улуустут баһылыга тус сыаллаах аграклостернай сайдыы бырагырааматын ылынан уонна „Эдэр фермердэри өйөөһүн“ Федеральнай бырагыраама үлэлээн,

усулуобуяа тэрийиэхтээхпит, грантга, бырагыраамаларга кирисэн үлэниллэрин ситиһиэхтээхпит. Хаачыстыбалаах үлэбэ—кыра хоромньунан элбэх бородууксуйаны ылыыга үлэлэтиэхпит. Холбоур, биер ынахтан ылыллар үүт урунуктан албиэхтээх. Оччотугар бородуоданы тупсарыы, племенной үлэбэ улахан болҕомтону уруу эрэйиллэр. Искусственной сизмэлээнн үлэтин тупсарыахтаахпыт. Үүтү өлгөмнүк ыыр сыалтан сайылыктааһынга, мөччирэни туһаныыга үлэ барыахтаах. Үлэбэ сана ирдэбиллэр тураллар. „Меркурий“ систиэмээн үлэлээнн сабаланна. Управление исписалиистэрэ биер информационной электроннай ситимнэ кириэн үлэлээн эрэллэр. Сана сүөһү иитэр комплекстары тутууга, технологиялары киллэриигэ үлэлэтиэхпит.

—Сири кытары үлэбэ турук хайдабы?

—Бастаан үлэни кэлэрбэр, ыһыынан

туох үлэлэр баралларый?

—Бырагыраамаларга, грантга үлэ тутунан үөһэ ахтан аһарбытым. Билигин үлэ бары хайыскаларыгар цифровой технологиялар, автоматизация кириэр. Холбоур, „Меркурий“ систиэмэ уонна тыа хаһаайыстыбатыгар биер ситим информационной электроннай ситим үлэлээн эрэр. Саха норуота төрүт дьарыкпыт—сүөһү, сылгы иитиитэ эһиннэбинэ, омук быһыытынан кэриэбинэ, мөлтүүрбүтүн ыччат өйдүүх кэриэтинээх. Оноука үлэниллэригэр септөөх усулуобуйаны тэрийиигэ биһиги, сабалта, үлэлэтиэхтээхпит. Улуустутугар агрооскуолалар, агротехникум бааллара орусуну оонньуохтаах, ити үөрэх кыһаларын бүтэрбиттэр. Чурапчыбыт улуустугар үлэниллэрин-хамсыылларын ситиһиэхтээхпит. Эдэрдэри тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлэтиигэ улуустут баһылыга улахан болҕомтотун уураар, кэриэтиэх былааннардаах. Улуустутугар, билэрбит курдук, икки улахан хаһаайыстыбалаахпыт.

ТАҤААРЫЫЛААХ ҮЛЭ—САЙДЫЫБЫТ МЭКТИЭТЭ

Бүгүмү „Исписэлиис тырыбыната“ рубрикабытыгар улуустаабы Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынныыга Анна Прокопьевна Захарова ыалдьыттыыр. „Сана олох“ хаһааптыгыгар тыа хаһаайыстыбатын сырда-тыыга эппизтээх, бу салааба үлэни-хамнаһы балай да билэр, орооһор буоламмын, кэпсэтии бэрт кудууххайдик барда.

Бастаан туран, аҕааччыларга кылгастык Анна Прокопьевна тусбэйтин олобуттан дьаһабыттан билиһиннэриим. Кини Чурапчы улуунун Кытаанах нэһилиэтин Килэни бөһүөлгэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Анна Дмитриевна өр кэмнэ сибээс эйгэтигэр нэһилиэгэр почта начаалынныыгынан үлэлээбитэ. Аҕата Прокопий Прокопьевич олобун тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр анаабыта. Субуруускай аатынан сопхуос Кытаанахтаабы отделеитыгар управляющайынан, биригэдииринэн, аренднай биригэдэ салайааччытынан, „Таба Баалы“ бааһынай хаһаайыстыба салайааччытынан үлэлээбитэ. Бу отделение улуус, сопхуос үрдүнэн бастыһан кэскилэригэр сылдыһытыгар кини киллэрэбит кылаата улахан. Биригэ төрөөбүттэр — төрдүүлэр, Анна—улаханнара. Кини кэнниттэн кэлэр уол Алексей үрдүк үөрэхтээх учуутал, кэргэннээх, 5 оҕолоох. Иккис уол Прокопий—улуустаабы гимназияба информатика учуутала, информатика учууталларын улуустаабы түмсүүтүн салайааччыта, кэргэннээх, 3 оҕолоох. Кыра уол Гаврил — бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта, кэргэннээх, икки оҕолоох. Кыргытара иккис улуустаабы гимназияны үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбиттэр. Валерия Иркутскайдаабы медицинскэй университет үһүс куурунун, кыра кыыс Маша Новосибирскайдаабы аграрнай университет экономикаскэй факультетын бастагы куурунун устудьуоннара.

2013 сыллаахха Чурапчы улуунун Тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар үлэни кирибэтэ. Бу иһин Кытаанахха почтаба, олохтоох дьаһалтаба экономикаһынан үлэлээбитэ. Бу кэмтэн кини улуустутугар тыа хаһаайыстыбатын салайсыыга үлэлээн барбыта. Билигин бу управление начаалынныыга Киниттэн, салайааччы буоларын быһыытынан, улуустут тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлэрин билинни туругун, инники кэскилин, соруктары ыйыталаастым.

—Тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр хаһаанньыттан сыстан барбыккыный?

—Төрөппүттэриим — сүөһү-ас иитэн олорбут дьон. Аҕам улууска биер бастагынан бааһынай хаһаайыстыбаны тэринэн үлэлээбитэ. Ампаардаахха сайылыы, күһүнүн Таба Баалы дьон өбүгэлэрибит сирдэригэр отордуу тахсаллара. Сайылык күөбүнэн чаппыт сибээкилээх хонуутунан сүүрбүт-көппүт, түптэ күөх унаар буруотун сытын билбит дьоммут. Кэлин даҕаны сүөһүтүн, сылгыттан

эдэр ыччат хаһаайыстыба тэринэн, бу дьыалаба ылсан эрэллэр. Билигин улуустутугар 35-гэр диэри саастаах 72 фермердээхпит. Эдэр фермердэри өйөөһүн бырагырааманан 2014 сылтан 72 грантга тиксэн, 121,109 тыһ. туһанылына. Дьиз кэргэн фермердэрин өйөөһүн федеральнай бырагырааманан 20 дьиз кэргэн 84,2 тыһ. үбү туһанылар. Бырагыраамаба кирибиттэр сана хотон тутуннулар, сүөһү, сылгы уонна тизхиныкэ атыыластылар. „Мындаҕайы“ ТХПК 200 төбө ыанар ынахха, Одьулуунна „Комплекс“ бааһынай хаһаайыстыбаба 120 ыаннык турар толору механизациялаах сүөһү иитэр комплекстар тутулуннулар. Калинин кэксэ сылларга хаһаайыстыбаларбыт матырыяалынай-техническэй баазаларын бөбөрөгүтүгэ күөскэ үлэлэтигэр дьин сыаналыбын. Ол түмүгэр чааһынайдары аахсыбакка туран, 2014 сылтан барыта 83 сана хотон 3825 миэстэбэ үлэбэ киридэ, итиннэ былырын 7 хотон эбилиннэ. „Мындаҕайы“ кэпсэтиип сана технологиянан сэмилэммит, толору оборудованилаах 100 төбөбө сана сайылыгы 2018 сылга тутан үлэбэ киллэрбитэ. Маньк оборудованилаах сайылыгы бааһынай хаһаайыстыбалар салгы туттан барыахтарын наада.

Тыа сиригэр олоор-үлэтиир эдэр ыалларга, исписалиистэрэ анал бырагырааманан 2014 сылтан 159 опорор дьиз тутулунна. Бу бырагыраама ыччат тыа сиригэр олохсуйуутугар сүдү көмөнөн буолар. Сүөһү бородуодатын тупсарыыга Хакасияттан, Алтайтан, Красноярскайтан тинэһэлэри атыылаһан арбалыппыт. Ил Дархан „Сылгыны үөрдээн иити“ дьаһалыгар олобуран, тыа хаһаайыстыбатын министириситибэтин иһинэн ытыллар 1 мөл.солк. сылгы баазатын тутуу куонкурутугар кылтан, 12 сылгы сылгы баазата тутулунна.

—Салгы сайдыыга ханнык былааннар баалларый?

—Кылаабынай соруктут—сүөһү, сылгы ахсаанын өччоллөхө тутуу. Итиннэ, үөһэ эппитим курдук, ыччат үлэтиригэр

5 нэһиликкэ дьарыктаналлар этэ. Билигин нэһилик аайы барытыгар дьарыктанар буоллулар. 2018 сыл түмүгүнэн 2542 гектар ыһылаахпыт. Сыйы ыһар иэни улаатыннардыбыт. Манна нэһилик баһылыктара утары баран буддьуэттэригэр үл көрүнэн уонна улуустан утары үбүлэнэн, өрөспүүбүлүкэтээди „Кормопроизводствоны сайыннары“ бырагыраама үлэлээн, хаһаайыстыбалар элбэх үбү көрөннөр, сүнньүнэн сүөһү аһылыгар анаан, бары ыһар буоллулар. Бурдугу 633 гектарга, кормовой культууралары 1742 гектарга ытылпыт. Ордук үчүгэйдик „Мындаҕайы“ ТХПК „Комплекс“ бааһынай хаһаайыстыбата үлэниллэр—сиплэс, сенаж бэлэмнээһинигэр анаан ыһаллар, ыһылырын иһин кэнэтэн иһаллар, сана технологиялары киллэригэ үлэлэһэллэр. Үөһэ этилибит бырагырааманан сана сиплэстиир комбайнары, тизхиныкэлэри ылыбыт. Нэһиликтэр хаһаайыстыбалара кооперациялаһан (кыттыһан) үлэлэһиннэ ылсан эрэллэр. Хортуоппуй ыһытынан Мындаҕайыга Данил Павлов күөскэ дьарыктанар, ыһытын иһин 25 гектарга тэртэ, биридди гектартан 114 сэнгинээр үүнү-нү ылары ситистэ. Быйыл 30 гектарга хортуоска олордорго былаанналар. Хортуоппуй, халпыыста ыһытынан оскуолалар дьарыктаналлара, элбэх үүнүүнү ылаллара хайдаллаах. Ол курдук, Амма орто оскуолатын „Эйгэ“ оҕо лаабыра халпыыста ыһан, сыллата үдүк көрдөрүүнү ситиһэр. Сири тупсаран оңорууга анал бырагыраамаба кылтан, кэпсэтиигэ үлэни ытыахпыт.

—Бу хайысхаба инники былааннар?

—Оттоһунна ходуһа оңоруутугар, кэпсэтиигэ салгы үлэлэтиэхпит. Кураан дьыллар кэлиилэригэр уунан хааччыныыга анаан быһыттар өрөмүөннэнэн бэлэм буолууларыгар үлэ мэддьи барыахтаах, болҕомто кинигэр тутуллуохтаах. Бааһыналары кэпсэтиигэ үлэ барыахтаах. Икки хонуулаах ыһыыга кириэри ситиһиэхтээхпит. Сүнньүнэн, сүөһү, сылгы иитиитинэн дьарыктанар улуус буоларыбытынан, кинилэри интэтипээх аһылыгынан хааччыан, ылыллар бородууксуйаны элбэтии сыала-соруга турар.

—Эдэр ыччаты тыа хаһаайыстыбатыгар чугаһатыыга

Балар толору механизациялаах комплекстаахтар, ыһыыга сана комбайнаахтар, тизхиныкэлэрдээхтэр. Кэтээн көрөр буоллаахха, кэнники сылларга бу хаһаайыстыбаларга ыччат кэлэн үлэтиирэ элбээн иһэр. Онон ыччат саналыы технологиянан үлэтиир бадалааба көстөр. Сыллата механизированнай хотоннор тутуулар, переработка салаатыгар модернизация барыта ыччат тыа хаһаайыстыбатын эйгэтигэр үлэни кэпсэтигэр оруоллаах. Инникитин бааһынай хаһаайыстыбалар бөдөнсүйэн, кооперациялаһан улаатан иһиэхтэрин, кыабырыахтарын наада. Улуустут нэһиликтэрин аайы сана 120 төбө ыанар ынахха анал комплекстар тутууларга ытыгылаахтарын баҕарабын.

—Түмүккэ тугу этиэн этэй...

—Олох-дьаһах, үлэ кыайыта барыта түмсүүтээх буолууттан, сомоболоһууттан улахан тутулуктаах. Чурапчыбыт дьонугар бу хаачыстыба былыр-былыгыттан баар. Ол иһин ситиһиилэр бааллар. Бэйэм салайар управлением түмсүүтээх, үлэбэ дьулуурдаах. Кэпсэтииптэр уонна бааһынай, чааһынай хаһаайыстыбалар таһаарылаах үлэлэринэн сүөһүбүт, сылгыбыт төбөтүн оннунан тутан кэлибит, сыллата тыа хаһаайыстыбатын оңорон таһаарар бородууксуйата үрдээн иһэр. Улуустут сабалтата, бары нэһилик баһылыктара, тэриитэлэр салайааччылары биер сыалга түмсэн, таһаарылаахтык үлэтиибит. Бэйэм үлэбэр кинилэр өйөбүллэрэ улахан билэбин, ити иһин Андрей Тимофеевичка, бары салайааччыларга махтанабын. Инникитин даҕаны ылбыт кирибини ыһыктыбакка, үлэтиэхпит-хамсыахпыт дьин эрэнэбин. Улуустут кэпсэ аһаардарын Аан дойдутаабы дьахталлар быраһынынныктарынан эбэрдэлиибин!

—Анна Прокопьевна, кэпсэтиип иһин махтал. Үүмүт сааскы быраһынынныгынан—дьахталлар күннэринэн эйгэни, кыргыттарын эбэрдэлиибин, чэгиэн доруобуйаны, үөрэххитигэр, үлэбитигэр ситиһиилэри баҕарабын. Улуустут үлэтигэр-хамнаһыгар сүрүн салаабытын салайар үлэни таһаарылаах, инникитээх буолуохтун!

Алексей СЛЕПЦОВ.

Улууска — бүжүнгүрө

БЭЛЭМНЭНИИ ХАЙДАБЫЙ?

Аны сайын от ыйын 3-8 күннэригэр Аммаба Саха Сириң 7-с ыспартыбынай оонньуулар ыгытылыахтара. Онуоха билиги улууспут хамаандатын бэлэмнэһиннэ анал хамыыһыа тэриллэн үлэтир. Кулун тутар 5 күнүгэр улуус тэрилтэлэрин салайааччылар

кыттыылаах итиннээх түһүлүмүт учураптаах субэ мунньах ыгытылына. Улуустаабы устуорт управлениетын начаалынныыга Иван Оконешиников туох өрүттээх үлэ ыгытылла турарын билиһиннэрдэ. Онуоха күрэхтэһиигэ устуорт 16 көрүңгэ кирибиттэн былырын 11 көрүңгэ сүүмэрдэһин

ыгытылыбытын, итинтэн 8 көрүңгэ Чурапчы хамаандата путевка ылбытын, быйыл аны 5 көрүңгэ сүүмэрдэһин ыгытылыахтаабын, уопсайа 194 ыспарсымыан, 34 тириэньэр кытара былааннарын эттэ. Бу олус улахан суолталаах күрэхтэһиигэ ситиһиилээхтик кыттарга анаан, улуус

баһылыгын 245 нүмэрдээх дыһала тахсыбытын билиһиннэрдэ. Улуус баһылыга Андрей Ноговицын билиһиннэрибитинэн, улуус быйылгы буддьуетүттэн ыспарсымыаннар дыарыктаналларыгар, битэмиининэн хааччыллалларыгар, түһэр, хонор сирдэрин быһаарыыга, аһылыктарыгар, айаннарын телебүрүгэр о.д.а. туһааннаах болпуруостары быһаарыыга тустаах үп көрүллүбүт эрэри, анал формалары ылыыга үбүлэһии болпуруоһа күчүмэһэйдэрдээх эбит. Онон тирээн турар болпуруоһу быһаарыыга мунньах кыттыылаахтара санааларын үлэһиннилэр. Кыһыыга сүрүн оруолу, бастатан туран, анал форма быһаарарын этэн туран, 25 чилиэһинээх анал хамыыһыа үп кириитин хонтуруоллуур анал фонданы тэрийэргэ быһаардылар. Ол курдук, Дьокуускай куоракка аһымал кэнсиэри тэрийэргэ, "Айхаллан, Чурапчы!" улуустаабы бэстибээл гала-кэнсиэригэр кирибит үбү эмиз итиннэ уарга, тэрилтэ үлэһиттэрэ биридии күннээх хамнастарын аныырга дизн биир санааба кэллилэр.

Анна ЗАХАРОВА.

ГОРНАЙТАН УОПУТ АТАСТАҤА

Кулун тутар 5 күнүгэр Чурапчыга Горнай улуунун дэлэгээссийэтэ ыалдыттаата. Дэлэгээссийэни улуус дыһалтатын баһылыгын социальнай болпуруостарга солбуйааччы Ксения Васильева салайан илдьэ сырытта. Улуус 8 нэһилиэгиттэн баһылыгы солбуйааччылар, дыһалта ыччат политикатыгар исписэлиһэ, психологическай киинтэн, дыахтар кэмистиэгиттэн барыта 16 буолан кэллилэр.

Кэлбит ыалдыттары улууспут дыһалтатын социальнай блогун үлэһиттэрэ, дыэ кэргэн уонна оґо отделилтан, улуустаабы дыахталлар түмсүүлэрин сэбиэгиттэн көрүстүлэр. Бастаан Арчы дыэтигэр ыалдыттааһын сиэригэр-туомугар сырыттылар, кыыннар кымыһынан, арыылаах алаадынан айах туттулар.

Дыһалта дыэтин мунньахтыыр саалатыгар үлэсэ уопут атастаһыыга Чурапчы улуунун дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров салалтатынан төгүрүк остуоп буолла. Биһиги улуустан үлэ уопутун Татьяна Бушкова, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын социальнай болпуруостарга солбуйааччы Петр Гуляев, "Куоһалы" ТОС салайааччыта Федора Седалищева билиһиннэрдилэр. Ыалдыттар ордук Чурапчы нэһилиэгэ тэрилтэлэр икки ардыларыгар ыттар кэлим күрэһин, благоустройствоґа үлэтин, "Куоһалы" ТОС хас биридии киһинэн ыттар үлэтин сэргээтилэр, мониторга көрдөрбүт схемаларын, диаграммаларын хаартыскаба түһэрдилэр.

Горнайдар үлэлэрин уопутун Ксения Васильева, улуустаабы уопастыбаннай түмсүүлэри түмэр координационнай сэбиэгэ салайааччыта Семен Семенов кэпсээтилэр. Улууска социальнай хайысхаба 7 муниципальнай бырагыраама үлэтир. Барыта 105 уопастыбаннай тэриллилээхтэр. Ордук үчүгэйдик бары бырагыраамаларга грант ылыытыгар үлэһииллэр. Бу хайысхаба улуустаабы, нэһилиэгтэрдээһи бырайыактыыр кииннэр үлэлээһииллэр. Федеральнай, өрөспүүбүлүкэтээһи бырагыраамаларга эрдэттэн үлэлэһэн, элбэх үбү-харчыны ыаллар. Онтон үбүнэн бигэргэммит үлэ таһаарылаах буолара биллэр.

Иһитиннэриилэр кэннилэригэр икки өттүттэн элбэх ыгыты кириэн элгийтэһэнэ, санааларын үлэһиннилэр. Салгы ыалдыттар Хатылыга, Чурапчы сэлиэһиннэтигэр А. А. Саввин аатынан мусойога, С. К. Макаров аатынан улуустаабы гимназияба сырыттылар. "Айылгы" култуура уонна духуобунай сайдыы киинигэр буолбут Дыахталлар аан дойдутаабы күннэригэр анаммыт "Бары биригэ" тэрээһиннэ ыалдыттаагылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Командировка

Уус Алдан эрдээксийэтигэр Ыалдыттаатыбыт

Сомоһолоһуу сылын чэрчитинэн, кулун тутар 5 күнүгэр «Сага олох» хаһыат үлэһиттэрэ Уус Алдан «Мүрү саһарґата» хаһыат эрдээксийэтигэр ыалдыттаан, уопут атастаһан кэллибит.

Былырынны түмүгүнэн бу хаһыат өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн «Сыл бастың таһаарыыта» буолары ситиспитэ. Онон маньык улахан ситиһиини ылбыт хаһыат үлэһиттэрин кытта сирэй көрсөн кэпсэтэн, билиибитин ханатан, сага көрүүлэри, идийэлэри ингэринэн кэллибит. Хаһыаттара надиялэсэ биригэ 18 балаһанан тахсар. Сүрүн хаһыаты таһынан ыйга биригэ өнөөх оґо хаһыатын таһаараллар. Сурутууга альтернативнай (эрдээксийэттэн ылыы) ньыманы күөскэ туһаналлар. Ол курдук, нэһилиэк бибилэтиэкэлэрин кытта эрдээксийэттэн кэлэн ылар ғына сөбүлэни түһэрибиттэр. Бибилэтиэкэрдэр дыон хаһыаты ыла таарыйа,

книгэ уларсан бараллар дизн сөбүлүүллэр эбит. Полиграфия үлэтэ аныгы үйэ тэтимин кытта тэннэ хардыылаан иһэрин бэлиэгээтибит. Ол курдук, докumuон хаартыскаларыгар түһэригиттэн, киһигэни онорууттан сағалаан, фэн-шуй хайысхатынан оноһуллубут сахалыы халандаары, футболкаба, чааскыга ойууну түһэриини, о.д.а. күөскэ үлэлэтэ тураллар эбит. Сабыс-сага, собуруу сакааһынан оноһуллубут, танаска быысапкаламмыт, туубуска уулпа сылдыар дыэ кэргэн харысхалын биһигэ бэлэһтээтилэр.

Онон үрээ-көтө көрсүбүт Алексей Троев эрдээктэрдээх «Мүрү саһарґата» хаһыат кэпэтиибигэр улахан махтапгытын тиэрдэбит. Өссө да сага сағахтары, үрдүк дабайыылары бағарабыт!

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Сизэр - туом

Этo - важенo

Кулун тутар саха итэбэлигэр Дьөһөгөй Айыы ыйа

Кулун тутар – сахаба дирин суолталаах ый. Аата да этэринэн, бу кэмнэ Дьөһөгөй оҕото сыһыыга — хонууга сылдьан көнүл төрүүр — ууһуур. Дьөһөгөй Айыы — сылгы танарата, саха тагарата, Дьөһөгөй Айыы киһизэхэ күүһү, үлэтиир дьобуру, хаһаайын буолууну биэрэр, ол аата бэйэ бас билэр күрүөлэниитэ — хаһааланыыта, дьыалэниитэ — уоттаныыта, үүнэиини, үүнэриниини, сүөһүлэниини, сылгылананы. Бу ый үксэ кыһынны кэмнэ киэрэр. Үй 22 күнүгэр сырдык уонна харана тэннэхэллэр, онтон сырдык баһыйан барар. Онон бу кэм саас сабаламмыт күнүнэн аабыллар. Бу кэмнэ киһи харыстаныахтаах эргэ дьыла бүтэр, сана дьыл сабаланар, төт салгын кэлэр. Кулун тутарга бэлиэтээһин буолар. Бу бэлиэтээһин олунньу ыйга буолбут сыһыыны кэмнн баттаһа буолар уонна муус устарыгар ириэриин буолар эргийэр. Үй икки сүрүн тыаллаах: хомурах уонна сыыр хастыыр тыал. Кулун тутары балабан ыйа батыһар.

- Кулун тутар ый билгэтэ**
- 1- Хотой кэлэн уйатын хаардыыр, көмнөх хаар түһэр. Ымыы көстөр.
 - 2 — Кыһын ортото. Киргил төрүүр. Эһэ биир өттүгэр эргийэн баран салгы утуйар.
 - 6 — Күнүс ылаарар, бастакы бэлиэтээһин.
 - 12 — Суол килэрийэр.
 - 13- Хаар ирэн, сарайтан таммалыыр.
 - 14 — Дьэбдэкиэйэп күнэ. Күнүһүн.

сылыйан ириэһин сабаланар. Бу күн хотуттан, арбааттан тыалырдабына — сайына сөрүүн, хаһыннаах, сир аһа абыйах буолар. Хаардаатабына — сайына ардахтаах. Сана төрөөбүт ый суунаабына, сайынын өлгөм үүнүү. Күүскэ сыһыйдабына — саас эрдэ кэлэр.

- 15 — Улар охоро сабаланар.
- 17 — бэлиэтээһин.
- 20 — Тураах кэлэр. Бу күн сылаас буоллабына — 40 күн сылтыйар, тымныы буоллабына — 40 күн тымныйар.
- 21 — Күн түүнү кытта тэннэхэр, ол аата күн уһуна 12 чаас, Тулук кэлэр, кукаакы уйаланар. Тэнкэ ойуурга суор уйатын окостор бастакы сымыытын түһэрэр.
- Бу күнү Саха төрөөбүт күнэ диһллэр эбит.** Сырдыкка тахсар туом диэни топороллор Ийиккэ уот иитэн баран, уту аһатан, алгыс анаан туран күнү батыһа эргийэн калаллар. Уокка, дьиз оһобор үс үрүн кылы албаан баран бизэрэллэр.
- 22 — Саас кэлэр.
- 30 — Сылаас Өлөксөй күнэ, ый туолуута. Таммах таммалыыр, онуоха муус чолчулар уһун, хойуу буоллактарына — уулаах саас, кылгас буоллактарына — сааһын уутун - хаарын көтүтэр.
- 31 — Саарба, солондо төрүүллэр. Тыалырдабына, суолу томтотор.

Сурутуу — 2019

Дьахтар күнүн көрсө, «Сана олох» хаһыакка суруппуттарга үгэс быһыытынан сүүүлээх оонньуубутун ыыттыбыт. Сүүүбүт сурутааччыларбытын бириискитин эрдээксийэ дьыттиптэн кэлэн ыларгытын күтэбит

- 1. «Чаран» сурунаал нобуора**
- Хайахсыттан С.П. Петрова.
 - Дирин агроокуолата.
 - Хатылыттан Елена Яковлевна Чичигинарова.
 - Одьулуунтан Ульяна Михайловна Ефимова.
 - Чурапчыттан Анастасия Афанасьевна Григорьева.
 - Хадаартан Александра Павловна Еписеева.

- 2. Хаһыакка эбэрдэни, биллэриини бизэрэгэ 500 сопкуобайдаах сэртификээт**
- Чурапчыттан Наталья Трофимовна Гуляева.
 - Чурапчыттан Мария Михайловна Федосеева.
 - Одьулуунтан Александра Изотова Неустроева.
- 3. Сүрүн бириис — «Тайр» мабаһынтан дьыбааны ыларга сэртификээт.**
- Кытаанахтан Любовь Николаевна Монгуш.

Охрана природы

Вниманию общественности!

Министерство охраны природы Республики Саха (Якутия) Чурапчинская инспекция охраны природы извещает о проведении общественного обсуждения по Проекту лимитов и квот добычи лося, благородного оленя, дикого северного оленя, косули, кабарги, снежного барана, бурого медведя, соболя и рыси на территории Республики Саха (Якутия) в сезон охоты 2019/2020 года (на период с 1 августа 2019 года по 1 августа 2020 года) (далее – проект лимитов и квот).

Содержание и объемы объекта экологической экспертизы приведены в тексте обоснования (оценке воздействия на окружающую среду) и проектах лимитов и квот.

Цель общественного обсуждения: информирование общественности и жителей муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» о намечаемой хозяйственной

деятельности, выявление мнений, общественных предпочтений и их учет.

Месторасположение намечаемой хозяйственной деятельности: Закрепленные и общедоступные охотничьи угодья РС (Я), ООПТ республиканского и местного значения.

Обоснование и проект лимитов и квот добычи охотничьих ресурсов размещены на официальном сайте Минприроды РС (Я) [https://minpriroda.sakha.gov.ru/v-razdele «Деятельность» «Охотничье хозяйство» «Общественное обсуждение», а также по адресу: Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, д. 3/а Чурапчинская инспекция охраны природы.](https://minpriroda.sakha.gov.ru/v-razdele-deyatelnost-ohotnichye-hozyaystvo)

Заказчик: Чурапчинская инспекция охраны природы, Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, д. 3/а.

Орган ответственный за организацию общественного

обсуждения: администрация муниципального образования «Чурапчинский улус (район)»

Форма общественного обсуждения: Общественные слушания

Дата, время и место проведения общественных слушаний: 09 апреля 2019 года, 14 часов дня в актовом зале администрации муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» по адресу Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина д. 41.

Форма представления предложений и замечаний направляется письменно в течение 30 дней со дня опубликования в официальном печатном издании «Сана олох» на имя руководителя Чурапчинской инспекции охраны природы по адресу: Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, д. 3/а или в Управление по регулированию, использованию и сохранению охотничьих ресурсов по адресу: г. Якутск ул. Курашова, 30/1 также в электронном виде на E-mail: ohotnadzorykt@mail.ru

Смотри «цифру»: 20 бесплатных телеканалов - в каждом телевизоре Якутии

Что нужно, чтобы смотреть цифровое ТВ через коллективную антенну?

Зачастую в городских многоквартирных домах, в условиях плотной городской застройки коллективная антенна на крыше дома – единственная возможность устойчивого приема бесплатных цифровых эфирных каналов. Это та же антенна дециметрового диапазона, но общая для всего подъезда или многоквартирного жилого дома.

Коллективная антенна обеспечивает необходимую высоту установки антенны – не менее 10 метров, позволяет избежать нагромождения оборудования на фасаде здания и не портит внешнего облика домов.

Коллективная (домовая) антенна – такая же часть коммунальной инфраструктуры, как водопровод, системы отопления или электроснабжения, и относится к компетенции управляющих компаний. Жильцы вправе обратиться к ним с заявкой на монтаж антенны или требованием обеспечить ее эксплуатацию.

При подключении к домовая антенне следует учитывать, что телевизор должен поддерживать стандарт DVB-T2. В ином случае понадобится приставка с поддержкой этого стандарта.

А знаете ли вы, что...
В среднем каждые 14 часов 8 минут с конца 2009 до начала 2018 годов в России начинал работу новый передатчик сети вещания телеканалов первого мультиплекса.

90% бюджета на строительство цифровой эфирной телесети направлены на охват телесигналом 40% жителей России, проживающих в небольших населенных пунктах, в удаленных и труднодоступных районах, 10% бюджета - на обеспечение жителей крупных населенных пунктов (60% населения).

3692 из 5028 передающих станций цифровой телесети строятся с нуля.

Самая большая региональная цифровая сеть - в Забайкалье: 265 станций.

В Якутии строители смонтировали 55-метровую телебашню при температуре -55 °С.

Строители 75-метровой телебашни в Белушней Губе (Новая Земля) периодически не могли выехать за пределы поселка из-за прогулок белых медведей по архипелагу.

Что делать, если сигнал цифрового эфирного ТВ неустойчивый?

Если телесигнал пропал совсем

- узнайте, нет ли в вашем населенном пункте кратковременных отключений трансляции
- если хотя бы у одного соседа цифровое эфирное ТВ принимается, проверьте исправность своего приемного оборудования - состояние антенн, кабеля, всех соединений
- если телесигнала нет у всех жителей населенного пункта, сообщите об этом на горячую линию.
- Если изображение рассыпается, проверьте
- включен ли усилитель (попробуйте его отключить или уменьшить усиление: вблизи от башни усилитель может ухудшить изображение из-за переусиления сигнала),
- не размещена ли приемная антенна вблизи экранирующих поверхностей (например, крыша из металлочерепицы);
- нет ли вблизи активных источников помех (линий электропередач, посторонних передающих объектов);
- не используют ли соседи несертифицированные антенны или антенны с включенным и неисправным усилителем (это может создавать помехи при приеме).

А знаете ли вы, что...

По итогам государственной программы развития телерадиовещания во всех регионах России будут доступны местные телепрограммы. Региональные цифровые программы есть в составе первого мультиплекса на телеканалах «Россия 1», «Россия 24» и радиостанции «Радио России». Для решения этой задачи оператор эфирного телерадиовещания РТРС разработал специальную технологию. Она позволяет рационально использовать ресурс спутниковой сети и способствует экономии затрат вещателей. Благодаря решению второй раз на спутник поднимаются только два-три регионализируемых телеканала, а не все 10 телеканалов первого мультиплекса. Применение технологии позволяет РТРС не поднимать на спутник лишние 75 раз восемь телевизионных и два радиоканала в 75 субъектах РФ.

Контакты:
Бесплатная горячая линия: 8-800-220-20-02
Сайт: смотрицифру.рф.

Кытаабынай эрдээктэр - Л.В. ГОРОХОВА,
Кытаабынай эрдээктэри солбуулааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ,
Эпиктиир сирогэр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА,
Экономикэ тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ,
Кэрсэтэһииниэр - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА,
Таналаччы - Л.К. ПОПОВА,
Бачээтэаччы - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ

Тарйэн таһаарааччылар: СР
Правительствота, Чурапчы улуутун
«Сана олох» редакция-издательской
холбоһук автономнай учреждение.
Российской Федерации Россияндар
СР управлениелыгар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрацияеммыт нүмэри —
П/И №ТУ/14-0238

Редакция, издатель,
адырыһа: 678670, Чурапчы
с/а, Карл Маркс уул. 26 "а"
Телефоннарбыт: редактор
— 41-332, отделлар — 41-285,
41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru
сайт: sanaoloh.ru,
instagram: @sanaoloh

Бүтүккэ саноо: № 17 (11574)
Кээмэйэ: 1,5 бэч. ливис
Ахсыһа 1350. Хаһыат сыаната: 10

Аһыгар сурутар элбегэр аһыгар
редакция мөһөрүмүстөрү мөһөрү сөнүтүбүтөр
буһуһааһа. Сурутар мөһөрү мөһөрү
кэрэбэһааһа. ҕыһыгар аһыгар мөһөрү мөһөрү
буһуһааһа.